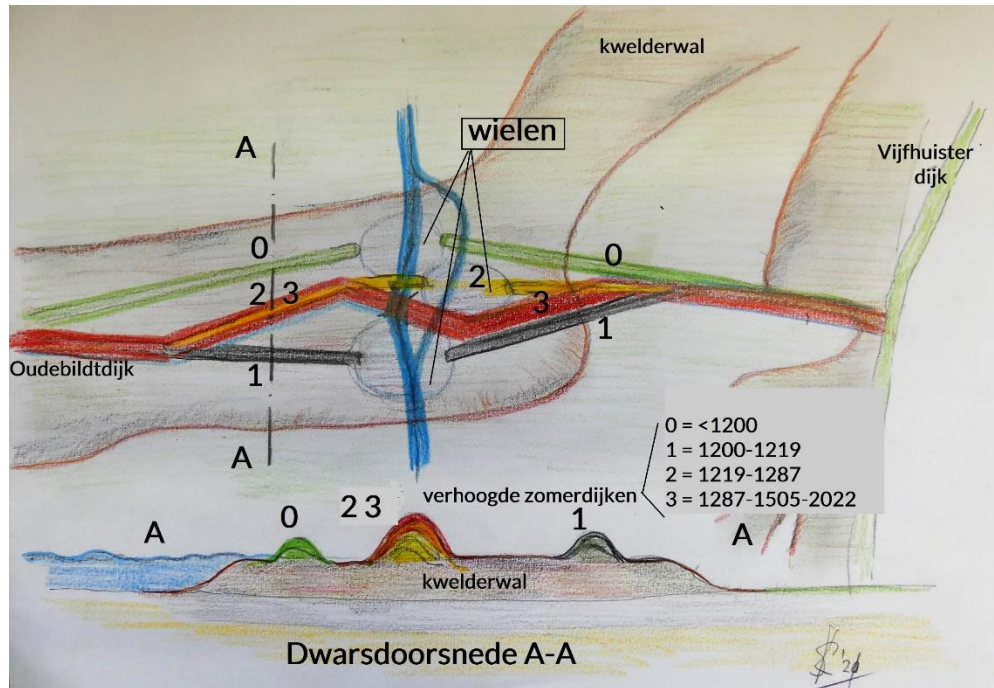

Afb. 1 De drie wielen en vier zomerdijken om en door Oudebildtzijl

Bildtse Tijden Ouwe-Syl, 12^e eeuw-1508-1

SYTSE KEIZER, OUWE-SYL

Ouwe-Syl is genoemd naar de Syl, de sluis (‘pyp’) van het dorp. Hier beschrijf ik het ontstaan van dit dorp en de activiteiten van de Norbertijnse monniken van Mariëngaarde (vanaf de tweede helft 12e eeuw). Het dorp was al gauw van belang voor de ontwikkeling van het Billând met onder meer een haven en uithof als een voorpost voor de geestelijken van de abdij Mariëngaarde.

Wiel, Kolk, haven en schutsluis Oudebildtzijl

Ouwe-Syl is getekend en heeft zijn uiteindelijke vorm gekregen door overstromingen, die grote en diepe wielen (gaten, waar het water achterbleef in en achter de zomerdijk) veroorzaakten. Er hebben verscheidene van dergelijke natuurverschijnsels plaatsgevonden rondom 1200, degene die de meeste schade veroorzaakten zijn die van 1196, de St.- Marcellusvloed, 1219 en de St.- Luciovloed van 1287.

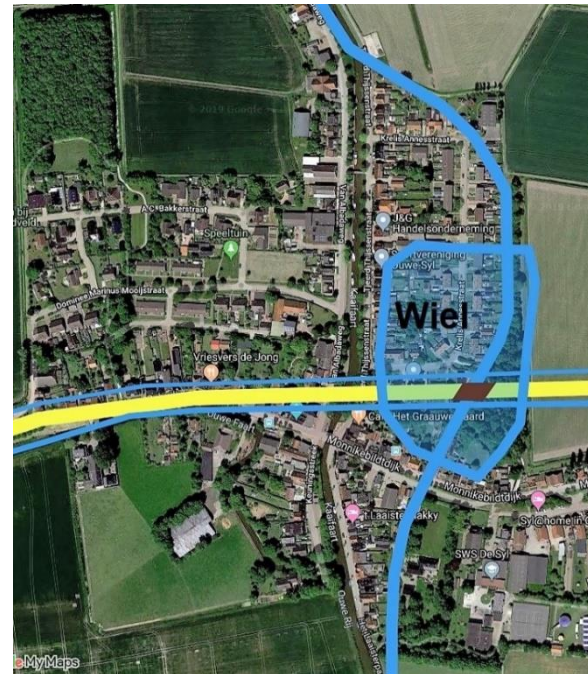
De zee drong hierbij binnen via de levensader maar ook de zwakste schakel van Oudebildtzijl, de Oude Rijd. Ze sloeg bij elke grote storm een wiel , krater in de dijk. Zo ontstonden drie wielen en vier zomerdijken die door en om Oudebildtzijl lagen. De ontwikkeling van dit Bildtse dorp voltrok zich in de volgende fasen: (afb. 1)

0. De zomerdijk ten Noorden van Oudebildtzijl tot 1196 wiel 1 in 1196
1. De zomerdijk van ten zuiden van Oudebildtzijl, wiel 2 Skitelbuurt/ijsbaan in 1219
2. De zomerdijk door het dorp, wiel 3 , de Kolk in 1287
3. De zomerdijk door het dorp 1287- 1380
4. Kanaliseren Ouwe Rijd naar Kaaifaart, doorsteek Kaaifaart naar de Kolk. 1380-1505
5. Ophogen zomerdijk Monnikendijk, wordt dan Oudebildtdijk (op 4,41+ NAP) 1505/1508

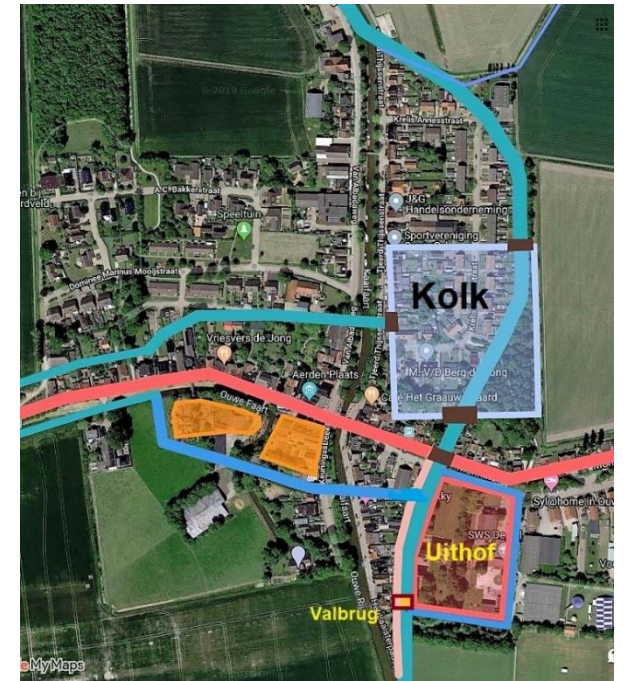
Na 1287 zou de bedrijvigheid in Oudebildtzijl zich snel ontplooiën:

Fase 2 1287 na Chr.

Vanaf de komst van de Norbertijnen hier in de regio ‘t Bildt hadden de boeren en monniken al drie zomerdijken tot 1287 (groen, zwart en geel-afb1) aangelegd om en door het dorp, (gedeeltelijk) weggevaagd door natuurgeweld. Eén van de grotere aanvallen vanuit zee op Ouwe-Syl was de Sint-Luciovloed van 1287. In afb.2 zien we de wiel die achterbleef, geprojecteerd op de huidige situatie. De monniken hebben direct na die ramp van 1287 toen van een nood een deugd gemaakt.

Afb. 2 Fase 1287

Afb. 3 Fase 3 1287- ca 1380 na Chr.

De nieuwe zomerdijk werd om de wiel gelegd en dit gat werd de bouwput voor een nieuwe haven en sluis, “de Kolk” en de Oude-Rijd werd aan de Noord- en Zuidkant aangesloten en voorzien daar van een schutteur. (afb.3) (“zoutloos doorvaren op gelijk waterniveau”). Maar men plaatste nog een derde deur aan de westzijde van de kolk en verbonden als een soort bypass aan de vaart ten noorden van de Oudebildtdijk. Dit verbindingskanaal is nog zichtbaar op de bekende kaart van Jan Jansz Coster van 1571.

Zo werd ook het varen naar de westzijde door de genoemde vaart mogelijk gemaakt. Volgende keren het vervolg. Bron: Sytse Keizer 2022,2023, Billând, Hoofdstuk 11 en 12.